

BURHAN KUKELI

Lulishtari plak

BIBLIOTEKA
SHTETIT

814-32

K9?

TREGIME DHE SKICA

814-32
K 98.

BURHAN KUKELI

LULISHTARI PLAK

Tregime dhe skica

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

Redaktore: *Lumturi Prizreni*
Piktor: *Svetllana Strazimiri*

Tirazhi 5 000 kopje Format 70x100/32 Stash: 2204-72

Shtyp. Drejtoria Qendrore Poligrafike
Shtypshkronja «8 NËNTORI» — Tiranë, 1974

FUNDI I NJË RRUGE

Në muajin e dytë të pranverës për tri ditë me radhë fryu një erë e ngrohtë, e vrullshme, që erdhi nga Jugu, ndërsa aty nga mesi i ditës së tretë nisi të binte shi, një shi i dendur, me pika të mëdha. Malet dukeshin si të mjegulluara. Shiu ia kishte zënë shtruar dhe s'kishte ndër mend të pushonte.

Atë muaj punoja tranzit, transportoja mineral nga një minierë e Veriut për në qytetin e ri të Laçit. Isha ulur në restorantin e stacionit të trenit dhe prisja të më sillnin porosinë. Më kishte mbërthyer një dremitje e tillë, që nuk e përcaktoja dot se nga se e kisha. Ndoshta nga lodhja, apo ndoshta dhe nga moti. Ah, këto ditët me shi sikur të kapisin, sikur...

Rija ulur. Jashtë shiu fërgëllonte dhe rrihte me zhurmë xhamet e dritareve të mëdha. Në sallë ishte ngrohtë.

S'e ndjeva kur u hap dera, por rryma e ftohtë e ajrit që hyri, më bëri të rrëqethesha, ndaj ktheva kokën dhe vura re që hyri një i njohuri im, Jani. Mante veshur një xhakëtë të zezë prej lëkure, si ato që mbajmë zakonisht ne, shoferët. Fytyra e tij e

freskët kishte ngjyrën e broncit, sytë e tij të kaltër ishin të butë dhe me një vështrim të qeshur.

Më kishte parë dhe po vinte drejt meje. U çova dhe, si e përshëndeta, e ftova të ulej.

— Si je, Jan? — e pyeta duke i shtrirë dorën.

— Në rregull, po ti, usta, ç'bën? — ma ktheu dhe, si u ul, shtoi: — Po kthehem atje....

— Mirë bën — i thashë. — Po babai ç'tha?

— Babai? Në fillim s'deshi të më linte. I erdhi keq kur ia thashë vendimin tim. E di, usta, mua më pëlqyen miniera e sidomos njerëzit e saj të fuqishëm që çdo ditë përlëshen me malin dhe e mposhtin, vështrimi i tyre i ëmbël e miqësor, bisedat e tyre plot humor e gjallëri, ndaj vendosa të mbetesha atje, pranë tyre.

E vështrova në sy djaloshin dhe për habi sytë e tij m'u dukën më të çiltër, më të qeshur, më të vendosur.

«Ky djalë është shëruar plotësisht», mendova.

*

*

*

S'kishim shumë kohë që ishim njohur. E kisha parë këtë djalë shtatlartë dhe bjond tek vinte rrotull nëpër sheshin e vogël para minierës, atje ku nxinin grumbuj të mëdhenj minerali, atje, ku vagonët hynin e dilnin me gërvimë që nga goja e galerisë deri te klubi i vogël. Me një fjalë u njoha në minierë.

Një ditë, kur sapo kisha ngarkuar dhe po bëhesha gati të nisesha, vura re djaloshin të ma bënte me dorë nga larg dhe pas pak e pashë të vraponte drejt meje.

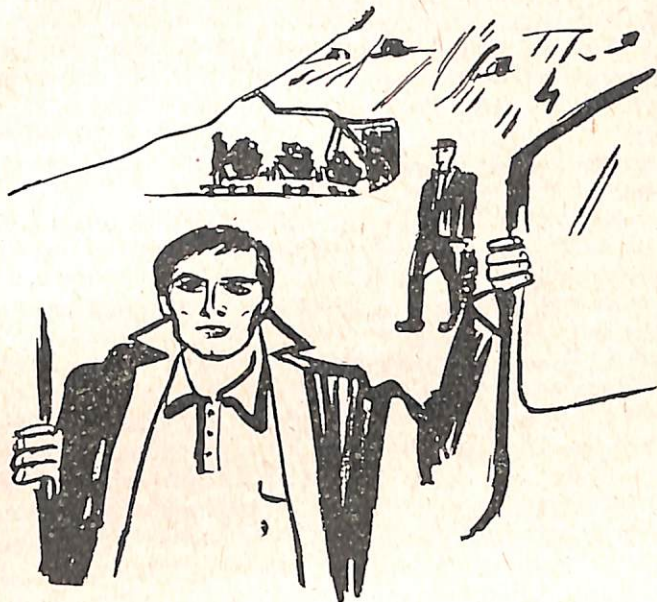
— Usta, do të më marrësh? — më tha kur m'u afrova.

— Për ku?

— Për në Laç. Dua të shkoj në Tiranë — dhe m'i nguli sytë. Vura re se ata ishin të kaltër, por pak si të mjegulluar. Djaloshi sikur vuante. Ç'të kishte?

Hapa derën e makinës. Pas pak ajo nisi të shkipte rrugës gjarpërore.

Ca kohë udhëtuam në heshtje. I pari fola unë. Kështu e kemi ne, shoferat, s'rrimë dot pa folur, pa pyetur. S'kemi faj, se me anë të këtyre bisedave më-

sojmë mbi jetën që zien anembanë e që ne jemi të detyruar ta vështrojmë nëpërmjet katërkëndëshit të xhamtë të kabinës.

— Keni ardhur me punë këtu në minierë?

— Jo, jo — m'u përgjigj. — Kam ardhur mik. Kam xhaxhanë.

— Cili është xhaxhai yt?!

— Vasili, besoj se e njihni.

— Vasilin? Xha Vasilin? Mos, more! Qenke nipi i tij! Ah, ç'burrë që është! — thirra unë.

Me atë fytyrë të ashpër e tërë rrudha, me atë kurorë të bardhë flokësh, me sytë e tij të zinj, të gjallë, të fshehur në vetullat kaleshe, xha Vasili më kujtonte një bust punëtori që kisha parë dikur në galerinë e arteve. Kishte vite që ai ishte vendosur në këtë qytet të vogël minatorësh. Ishte një punëtor i mirë, i palodhur, i dashur. Ndaj të tërë e donin dhe e respektonin. Madje nga kjo shokët e kishin zgjedhur dhe sekretar të organizatës bazë të partisë.

— Dhe ti erdhe të pushosh disa ditë te xhaxhai.

— Herën e fundit, kur qe te ne në shtëpi, më mori me vete.

— Po babanë si ta quajnë? — vazhdova unë, me kuriozitetin e shoferit.

— Babanë tim e quajnë Llukan.

— Ku punon?

— Punon në Tiranë, në një dikaster qëndror. Unë jam fëmija i fundit pas dy motrave. Thonë se, kur linda unë, për tri net me radhë shtëpia jonë ishte në festë, të ftuarit nuk kishin të sosur dhe kërcishte muzika, zbrareshin shishet e rakisë dhe vlonte urimi i zakonshëm: «T'ju rrojë djali! Me jetë të gjatë, shoku Llukan».

Pra, unë isha shpresa e babait, isha e tërë jeta e tij. E di, kishte ditë që fytyrat e pjesëtarëve të familjes sime ishin të ngrysura si qielli i dimrit, e kjo donte të thoshte se unë nuk isha mirë. Isha bërë pra një barometër shpirtëror i prindërve...

«Pushoni, mos bëni zhurmë, po fle djali...»

Dhe ata e vinin gishtin tregues mbi buzët, në shenjë që të mbahej qetësia. Kështu u rrita unë.

Këtu djaloshi heshti për pak çaste. Sytë e tij të kaltërt dukeshin ëndërrimtarë. Më zgjati paqetën e duhanit.

— Ndezim nga një.

— Jo, falemnderit, s'e pi dot me filtër.

Tej xhameve të kabinës, shtrihej rruga e tutje, anash, fusha e madhe pa mbarim. Kishte qenë kënetë ajo, dikur. Dukeshin e zhdukeshin silueta kalimtarësh që nxitonin. Disa herë u dëgjua fishkëllima e trenit.

—... Kështu u rrita, — e prishi heshtjen djaloshi tek thithte thellë cigaren që e mbante në grusht — u rrita në mes të të mirave. Të gjitha dëshirat dhe tekat më plotësoheshin në çast. Hyra edhe unë në jetë pra, por jo si të gjithë. Kisha zënë një vend në trotuarin pranë MAPO-s dhe atje kaloja orë të tëra. Ndërsa moshatarët e mi mësonin ose dhe punonin, unë ngacmoja vajzat që kalonin rrugës në punë të tyre. Babai vazhdonte të kuvendonte mbrëmjeve me nënën për mua, për cilësitë e rralla që kisha, për talentin tim (se, ç'është e vërteta, kisha shkruar në vitet e para të gjimnazit ndonjë vjershë).

«Është i zgjuar, Janushi ynë. Poet do të bëhet. Dhe çfarë poeti i dëgjuar! Ja, sivjet mbaron të mesmen dhe të përpiqemi ta futim të studjojë për letërsi.»

Këtu djaloshi qeshi i skuqur, ndoshta ngaqë i erdhi rëndë. Nga dritarja gjysmë e hapur e flaku tej cigaren ende të pa mbaruar mirë.

«... Kështu fliste gjithnji babai, sepse ai s'e din-te që unë maturën nuk do ta merrja, ndonëse shkath-tësia dhe miqësitë e shumta të tij sikur m'i përkë-çhelnin ëndrrat. Bota ime kishte filluar të zvogëlo-hej, nuk shihja asgjë përveç vetes sime. Isha mësuar të prisja gjithçka nga babai, ashtu sikurse shpresoja se edhe maturën, edhe të drejtën e studimit për në universitet do të m'i siguronte ai. Mirëpo nuk arrita as në vjeshtë ta merrja maturën, kështu që mbeta rrugëve pa punë dhe pa shkollë. Shokët e mi u rre-gulluan. Kush filloi studimet e kush hyri në punë. Mbeta i vetëm. Kjo gjë filloi të më mërziste dhe u bëra i zymtë. Babai megjithatë shpresonte ende.

«Mos u mërzit, Janush! mundahej të ma largonte mërzinë babai. — Do të të rregullojmë në ndonjë zy-rë.» Ditët kalonin dhe unë i vetëm sillesha pa-zarrit. Shokët e mi me kohë kishin filluar nëpër uzi-na e kantiere... Por babait e aq më shumë mua nuk na pëlqente puna fizike. Vërtet që dikur im atë kish-ta qenë punëtor, marangoz, por tani ama, ai ishte, me duar të buta dhe muskuj të ronitur. Bota ime e përkëdhelur nuk më linte të shihja as motrat. Ato ishin të mira e të sjellshme. Vjola, motra e madhe, punon-te në uzinë. Dhe ishte punëtore pararojë. Ato ditë ishte pranuar në parti, ndërsa Ida studjonte për mjeke.

Një mbrëmje ishim mbledhur rreth tryezës. Ha-nim dhe bisedonim. Ishte vapë, prandaj kishim ha-pur dritaren. Shtëpinë tonë e kemi në periferi të qytetit. Frynte një fllad i freskët. Nga jashtë vinte zhurma e fëmijëve që loznin ende. Atë mbrëmje

nuk ndjehesha mirë. Më dhembte koka. Ndjehesha i lodhur. Si duket ishin shkaqet e bisedës me Agronin. «Agronin e kam pasur shok klase. Bashkë vazhduam deri në maturë. Atë e kishim dhe sekretar rinie. Kur mbaruam shkollën, ndërsa unë mbeta, atij i doli e drejta e studimit për në Fakultetin e Inxhinierisë.

Më pyeti ç'bëja, ku isha me punë, e, kur i thashë se sillesha kot vërdallë me shpresë se mos rregullohesha në ndonjë zyrë, ai s'u përmbajt më dhe shpërtheu:

«Mendoja se kam të bëj me një djalë të pjekur dhe jo me një «djalkë» mamaje. Kështu si sillesh ti, s'nderon as veten, as ne, shokët e tu. Madje habitem edhe me qëndrimin e familjes sate.»

«E ç'mendoj dhe unë. Punë e madhe se tha Agroni ashtu». U mundova ta harroja atë bisedë. Ndaj desha të haja, por edhe buka s'më shkonte. Pashë babanë që hante në heshtje dhe herë pas here më hidhte vështrime përkëdhelëse. Nëna, e urtë si gjithnjë, ishte ulur pranë vajzave. Se ç'fliste me zë të ulët me Idën, motrën e vogël. Pjata ime kishte mbetur e paprekur. Nuk kisha oreks. Babai e vuri re. Fytyra e tij buçkane u drodh.

« — Janush! Përse nuk po ha? — pyeti i shqetësuar.

— Nuk jam mirë, baba! — iu përgjigja.

— T'i telefonoj mjekut? — më pyeti.

Vjola u skuq. Duket se diçka i vlonte përbrenda. ndaj, si më hodhi një vështrim të shpejtë, shpërtheu:

— Baba, ai nuk ka asgjë përveç dembelizmit.

E vështrova Vjolën.

— Aaa! Kur kështu ti? — u habit babai. — Ç'është kështu?